

MOLITVENE SKUPINE U NAS I NJIHOV UTJECAJ NA VJERSKI ODGOJ MLADIH

Tomislav Ivančić

Odlučujući se za Drugi vatikanski sabor, papa Ivan XXIII imao je na umu dva cilja: obnoviti Crkvu iznutra i otvoriti je izvana. Iznutra je otvoriti Duhu Svetome, a izvana svijetu. Obnovu u Duhu Svetome, Papa je izrazio u molitvi za Sabor, u kojoj zaziva Duha Svetoga da obnovi događanja prvih Duhova u današnjoj Crkvi. Otvaranje svijetu je izrekao riječju posadašnje (aggiornamento). Papa je htio najprije Crkvu učvrstiti u njezinim korijenima, da ju prožme milost Duha Svetoga, a tek onda da se okrene svijetu i preobrazi svijet. Okretanje Crkve prema njezinom unutarnjem bogatstvu, prema njezinoj biti, našlo je ostvarenje u dogmatskoj konstituciji „Lumen gentium” (LG). Ta dogmatska konstitucija pokazuje da Crkva živi iz svog srca, iz svog središta i da se u to središte ulazi molitvom, liturgijom i sakramentima. Zato je prvi korak u obnovi Crkve bio obnova liturgije. Narodu je na taj način postala dostupna Božja riječ čitana u svetoj misi na narodnom jeziku, a ujedno, okretanjem oltara prema puku dostupno mu je liturgijsko događanje. Slušajući riječ na svom, razumljivom, jeziku i gledajući svećenika pred sobom, okrenuta k njemu, Crkva se doživjela kao zajedništvo s Bogom i zajedništvo vjernika među sobom. Druga, dragocjena novina na II vatikanskom saboru bila je okretanje hijerarhijske Crkve pre-

ma laicima i laika prema hijerarhijskoj Crkvi. Koncilski dokument „Apostolicam actuositatem” (AA), pokazao je laicima njihovo autonomno, izvorno mjesto u Crkvi. Vjernici-laici su se osjetili ravnopravnim članovima s hijerarhijskim dijelom Crkve i samostalni u pojedinim službama u Crkvi. Počeli su sebe doživljavati kao integralni dio Crkve, kao oni bez kojih nema Crkve, kao oni koji imaju svoje nezamjenjivo mjesto u Crkvi. Normalni slijed te svijesti bio je traženje načina, kako da laici, samostalno i samouvjereni, izraze sebe u Crkvi i dadu svoj prilog izgradnji Crkve. Saborska konstitucija Dei Verbum (DV), pokazala je laicima da i oni mogu samostalno čitati, razumjeti i primjenjivati Sveto pismo u svome vlastitom životu. Oni mogu to Sveto pismo prenositi i drugima u svijetu.

„Gaudium et spes – Radost i nada” (GS), saborska konstitucija o Crkvi u svijetu, pokazala je da su svi članovi Crkve odgovorni za pastoral Crkve i evangelizaciju svijeta. Ta je konstitucija znalački ocrtała suvremeni svijet sa svim područjima koja treba evangelizirati i iznutra osloboditi da služe čovjeku. Crkva je na taj način, a posebno laička Crkva, osjetila da je nužno pripremiti se iznutra za rad vani. Zato se poslije Sabora stvaraju razni pokreti u Crkvi koji izravno vode u nutarnje produblivanje vje-

re i iskustvo Boga. Već su prije Sabora postojali mnogi pokreti i mnoge laičke skupine koje su samostalno mogle produbljivati vjeru. To su bile različite bratovštine, treći red, fokolarini, različite kongregacije, poput Marijine kongregacije, udruženja i društva. No, poslije II vatikanskog sabora nastaju skupine laika koje idu prvenstveno za proučavanjem Božje riječi i za molitvom. Nastaju različite biblijske i molitvene skupine. Tako u Belgiji, Nizozemskoj, Francuskoj nastaju skupine bračnih parova koji idu za tim da kroz sedam ili više tjedana proučavaju Sveto pismo i molitvom dolaze do iskustva. U Americi nastaju „bračni vikendi” kojima je cilj psihološki-molitveno ozdraviti narušene brakove. Nastaju, također, različite katekumenske skupine poput neokatekumena, zatim kursiljisti i njima slični pokreti, kojima je cilj obnoviti i osposobiti vjernike—laike za svjedočenje vjere u svijetu. Najvitalniji duhovni pokret u Crkvi jest svakako karizmatička obnova. U Katoličkoj Crkvi pojavila se 1967. godine, najprije u Americi, a onda uskoro u Crkvi u čitavom svijetu. Njezin cilj je obnoviti ili posadašnjiti događaje prvih Duhova u suvremenoj Crkvi. Sudionici tog pokreta imaju iskustvo Boga, doživljavaju radost, mir, snažnu prisutnost Isusa Krista, potrebu za molitvom i proučavanjem Božje riječi. Uz karizmatičku obnovu pojavljuje se u Crkvi pokret meditativne molitve. Neke od tih skupina služe se metodama hinduističkih i budističkih meditativnih praksi, no većina od njih je nikla u Katoličkoj Crkvi. Plod saborskog duha jesu i molitvene skupine. Jedan od razloga njihova postanka, svakako je oživljavanje molitve vjernika za vrijeme liturgije. U prvotnoj Crkvi bilo je normalno da vjernici nakon propovijedi sami oblikuju i glasno izgovore svoje molitve. Odrasloga je molitva „Slava Bogu na visini”, koja je sastavljena od klicanja, zaziva i odgovora u zajedničkoj spontanoj molitvi prve Crkve. S druge strane, takve spontane molitvene skupine nastaju iz čovjekove potrebe da izrazi sebe. U masovnoj zajednici govori samo svećenik, a ostali šute i slušaju. Na taj način zanemaren je element kojim Sveto pismo naglašava, a izražen je Isusovim riječima: „Tko mene prizna pred ljudima, priznat ću ja njega pred Ocem svojim nebeskim” (usp. Mt 10,32). Ili

na drugom mjestu: „Ako tko rekne ovoj gori, pomakni se u more i u srcu vjeruje, dogodit će mu se” (usp. Mk 11,23). Treba, dakle, izreći molitvu srca i to javno, da bi se doista i dogodilo ono što u srcu vjerujemo. Sv. Pavao to kaže: „Srcem se vjeruje na opravdanje, a ustima se ispovijeda na spasenje” (Rim 10,10). Govoreći svoju molitvu, vjernik osjeća da je prihvaćen od ostalih vjernika i da oni zajedno s njime mole. Tako molitva postaje zajedništvo i jednodušnost dvojice ili trojice. Jednodušnost u kojoj prebiva i moli Isus (usp. Mt 18,20). Vjernik pri tom osjeća da u molitvi iznosi ono što mu je u srcu, a ne samo ono što su ga drugi naučili. Zato, umjesto samo kolektivnog iskustva Crkve nastaje i pojedinačno, individualno iskustvo te sposobnost svakog pojedinca da osobno svjedoči vjeru čitave Crkve.

Takve spontane molitve i molitvene skupine pojavljuju se najprije iz potrebe da se odgovori na Božju riječ u biblijskim satovima. Oni su odgovor na Božju riječ. Mala skupina vjernika doživljava sebe kao svjesnog svjedoka u Crkvi. Isus kaže da ga oni koji poznaju njegovu riječ i obavljaju, ljube i da će on ljubiti njih i objaviti im se (usp. Iv 14,21). Zato sudionici molitvene skupine doživljavaju iskustvo Isusove prisutnosti ili iskustvo vjere.

Nakon Sabora posvuda u Crkvi niču molitvene skupine. Treba naglasiti da one imaju različite izvore i da su slične, ali ne jednake. Tako sudionici Malog tečaja mole spontano, u bračnim vikendima se, također, tako moli, karizmatička obnova okuplja na tjedne sastanke na kojima se moli i pjeva. Sudionici biblijskih satova, također, spontano mole. U nedjeljnoj euharistiji se, isto tako, može spontano moliti. U Latinskoj Americi, u tzv. bazičnim zajednicama uz političke, karitativne i liturgijske sadržaje, također se spontano moli. Meditativne skupine završavaju meditacije spontanom molitvama. No, kad govorimo o molitvenim skupinama, onda je to zasebno gibanje unutar Crkve. Molitvene skupine se osnivaju prvenstveno zato da bi se učilo moliti i da bi se izmolilo snagu Božju za rad u Crkvi i u svijetu. Cilj, dakle, nije izravno ni karizmatički, ni biblijski, ni karitativni, ni psihološki, nego je cilj iskustvo snage Božje u životu vjernika. Molitvene skupine ne žele biti neki

odijeljeni pokret u Crkvi, nego kvasac u svakoj župi, oživljavanje svih laika u Crkvi da postanu aktivni, angažirani, sposobni da svjedoče vjeru. Ili, drugačije rečeno, cilj ovih skupina je omogućiti svjedočenje vjere, to jest, cilj molitvenih skupina je rasti u svetosti. To znači približiti se Božjoj svetosti, a to je nasljedovati Isusa Krista, približiti se njegovoj svetosti i njegovoj poslušnosti volji Očevoj. Molitvene skupine idu s uvjerenjem, da će se u njima pojaviti i darovi Duha Svetoga i angažiranost u Crkvi i u društvu, kad rastu u svetosti. Oni se, dakle, najprije osjećaju pozvanima na svetost, a onda poslanima u svijet.

MOLITVENE SKUPINE KOD NAS

Naša Crkva, kao i svaka mjesna Crkva, nije izolirana, nego je pod utjecajem čitave Crkve. No, svaka mjesna Crkva ima individualni, osobujni život iz kojega onda pridonosi zajedničkom životu čitave Crkve, utječući, također, svojim vlastitim napretkom na druge.

Sve ono što postoji u općoj Crkvi, pojavilo se poslije II vatikanskog sabora i kod nas. Tako se i kod nas organiziraju bračni vikendi, skupine meditacija, postoje seminari karizmatičke obnove pod imenom „Obnova u Duhu”, postoje skupine povezane s pokretom iz Taizea, skupine neokatekumena, fokolarina, razne vrste obiteljskih molitava, mjesečne duhovne vježbe i dr. Molitvene skupine, na način kako se pokazuju u našoj zemlji, jesu naš autohtoni model. Nastale su, s jedne strane, u onim skupinama koje su proučavale Bibliju, zatim, iz onih skupina koje su meditirale te napokon, iz vjeronaučnih skupina koje su se pokušale uz vjeronaučna predavanja angažirati i u spontanoj molitvi. One su se u našim krajevima, više ili manje prepoznavale, međusobno komunicirale sve dok nije, 1975. godine, među njima nastao snažniji pokret te ih ujedinio. Te godine, naime, dolazi unutar skupina u Zagrebu i izvan grada (npr. Jelsa, Davor, Hercegovina), do snažnog iskustva Božje prisutnosti. To iskustvo je vodilo članove skupina da pođu to saopćiti drugima, pa se na taj način počelo življe komunicirati među molitvenim skupinama u našoj zemlji i izmjenjivati iskustvo Boga. No, još snažnije okupljanje

inicijative

molitvenih skupina nastalo je 1979. godine, kad je organiziran praktični model za prenošenje takvog iskustva na sve koji ga žele. Tad je nastao tzv. Seminar za osnovno kršćansko iskustvo koji se kasnije nazvao Seminar za evangelizaciju Crkve.

Poslije II vatikanskog sabora u našoj hrvatskoj Crkvi započela je, kao i u općoj Crkvi, najprije teološka, liturgijska i katehetska obnova. Izdavačka djelatnost je vrlo porasla. Pojavile su se različite tribine. Vjeronaučne skupine su oživjele. Teme vjeronauka su postale suvremene i u saborskom duhu. Nastojalo se stvarati zajedništvo među polaznicima studentskog vjeronauka. Negdje sedamdesetih godina zapaža se da sami vjeronauci, kao katehetsko davanje informacija i znanja, ne mijenjaju vjernike. Oni im daju znanje, ali djelovanje tih ljudi ostaje i dalje samo ljudsko. Proučavanje Svetog pisma i raznih epoha u povijesti Crkve, donijelo je na vidjelo da je obraćenje element koji treba ubaciti u katehetsko nastojanje da bi se dobilo autentično kršćanstvo koje stvara novog čovjeka. U raznim vjeronaučnim, studentskim zajednicama to se obraćenje pokušalo upoznati i živjeti. Malo-pomalo dolazi se do iskustva da ni samo obraćenje nije dovoljno. Obraćenje je bilo ljudsko i moralističko natezanje, a neokrenutost Bogu, da bi se dobilo Božje snage za novo djelovanje. Takvo traženje doživjelo je vrhunac u jubilarnoj, 1975. godini kad je na svim plakatima po crkvama pisalo geslo: „Obraćenje – pokora – molitva.” U to se doba putem raznih časopisa, osobito preko časopisa „Vir” i u našim krajevima čulo o bujanju karizmatičke obnove u Crkvi. Godine 1975. bio je kongres karizmatičkih skupina u Rimu. Različite skupine vjernika su doznale da vjera može biti i nešto drugo, nego što se mislilo do tada. Molitva je odjednom započela dobivati na važnosti, molitva kao prodor u nadnaravno i u iskustvo božanskoga. Jedna skupina studenata iz vjeronaučnog centra Crkve sv. Vinka u Zagrebu, odlučila je sa svojim vjeroučiteljima da u ljetu 1975. godine provede tri tjedna u obraćensko-molitvenoj atmosferi. Pošli su u jedno slavonsko selo i tamo krođ tri tjedna, gotovo danonoćno istraživali Sveto pismo i molili. Cijelo prijepodne i poslijepodne bilo je posve-

ćeno molitvi. Navečer je bila zajednička liturgija, a poslije liturgije razgovor, diskusije i molitva. Nakon desetak dana takvog intenzivnog molitvenog života, svi su osjetili da se mijenjaju, da dobivaju određenu bistrinu, da im temelji života postaju jasniji, da im pozadina svijeta postaje vidljiva, da im Bog postaje neobično blizak i osobito da se nadnaravno priključilo naravnom te da je moguće činiti i nemoguće stvari. Nakon tri tjedna snažnog molitvenog iskustva, oni se vraćaju u Zagreb i zapažaju da svi oni koji s njima mole, također dobivaju isto iskustvo Božje blizine i novog života u sebi. Taj novi život bio je popraćen dubokim osjećajem opredjeljenosti za Boga, moralnog čišćenja te novog zajedništva i novog djelovanja. U Zagrebu nastavljaju moliti svaki dan cijelu slijedeću akademsku godinu. Kroz to vrijeme pridružuje im se mnoštvo novih mladih ljudi, koji doživljavaju istovjetna iskustva Božje blizine. Molitva odsad postaje njihova glavna djelatnost, radost i snaga. Ta molitva izvire i uvire u Božju riječ koju čitaju iz Svetog pisma i o kojoj razgovaraju prije molitve. Svoja iskustva priopćuju zagrebačkom Ordinariju kao svom mjesnom biskupu koji svesrdno podupire njihova nastojanja. Uz njih su svi oni koji su puni čežnje za Božjom blizinom i doživljavanjem nadnaravnoga. Kroz tri godine oni traže najbolji način, kako komunicirati to svoje iskustvo svima onima koji to žele. Na inicijativu zagrebačkog nadbiskupa, kardinala Franje Kuharića započinju tzv. Seminare za osnovno kršćansko iskustvo. Prvi takav seminar održan je na Mariji Bistrici od 12. do 15. rujna 1979. godine, na kojem je prisustvovao i sam zagrebački nadbiskup sa četrdesetak svećenika, nekoliko redovnica i laika. Nakon toga, održavaju se seminari u raznim mjestima kao u Splitu, Zagrebu, Subotici, Osijeku, Zadru, Šibeniku, Rijeci, Pazinu i drugdje. Do sada je održano najmanje tri stotine takvih seminara u našoj zemlji i inozemstvu. Gotovo u svakom gradu i u mnogim selima postoje takve molitvene skupine.

Mnogi su pokušali tu ekspanziju molitvenih skupina kod nas protumačiti psihološki. Smatrali su da se suvremeni čovjek osjeća osamljenim, osobito u gradskim sredinama, i da, stoga, traži zajedništvo istomišljenika, pa mu od-

govara takva molitvena skupina u kojoj može sebe izraziti i čuti druge te biti prihvaćen onakav kakav jest. Taj argument ne odgovara istini. Naime, sudionici molitvenih skupina nisu samo iz grada. U molitvene skupine jednako ulaze seoski ljudi koji već od davnine žive svoje zajedništvo, kao i ljudi koji su u grad došli sa sela i imaju svoje određeno rodbinsko zajedništvo. Drugim riječima, oni dolaze iz svih slojeva vjernika i zato se ne može zaključivati da su skupine nastale na psihološkoj bazi.

Drugi misle da se radi o potrebi intelektualca, otuđenih normalnom doživljavanju vjere, kojima nakon racionalizma odgovara emotivna atmosfera u kojoj mogu izraziti sebe i doseći iracionalno. Moramo reći da ni to nije istina. Na molitvene skupine dolaze jednako neobrazovani kao i visokoobrazovani, srednje obrazovani kao i obrazovani samo u osnovnom školovanju. Jednako na te sastanke dolazi seoski živalj kao i gradski i prigradski. Svi se oni na jednak način izražavaju, kako obrazovani tako i neobrazovani. Osim toga, ne može se reći da je atmosfera molitvenih skupina emotivna. Često puta ona je manje emotivna nego vjeronaučni sastanak ili euharistija. Na njoj se, naime, razgovara, diskutira, čita Sveto pismo i sasvim mirno, trijezno i racionalno moli. Vrlo rijetko se događaju neke uzbudljivije emotivne situacije u kojima bi takav prigovor mogao naći svoje uporište.

Neki misle da je nakon znanstvenog „buma“ posljednjih desetljeća i nakon pobjedonosnog pohoda razuma na svim područjima našega života, iracionalno i emotivno bilo uskraćeno ljudima i da to sad nalazi odraza upravo u takvim molitvenim skupinama. Božansko i iracionalno se uvijek tražilo i trebalo, kako poslije rata, tako i u novije doba. Sigurno je da postoje razdoblja u kojima biva zaboravljeno intuitivno i nadnaravno u čovjeku, a odviše naglašeno racionalno, no tu se ne radi o nekom prijelaznom razdoblju, nego se radi o nečemu što se doživljavalo u Crkvi od njezinih početaka do danas. Može se jedino reći da je u pojedinim epohama crkvene povijesti bilo doživljavano snažnije nego u drugima. Radi se, naime, o onim istim iskustvima koja imaju sveci kroz povijest Crkve i svi njihovi sljedbenici i o onom autentičnom is-

kustvu koje poznaje Crkva u Djelima apostolskim i Pavlovim poslanicama. Drugim riječima, sudionici molitvenih skupina spoznaju da se radi o iskustvu koje je trajno i koje je bilo zaboravljeno, a ne o nečemu što bi bila moda pojedinih razdoblja i koje bi onda trebalo nestati. Molitvene skupine i potreba za iskustvom vjere, nastaju radi potrebe da Crkva oživi, da snažnije svjedoči, da pomogne suvremenom čovjeku osmisлити svoj život i naći most prema svom Stvoritelju i Ocu.

Iz sastava molitvenih skupina i onoga kako oni mole i kako se angažiraju, vidi se da se radi o nečem što je u dubini čovjeka i skriveno ili prikriveno i što se želi izraziti. Radi se, naime, o iskonskoj čežnji čovjeka za nadnaravnim, za Bogom, za blizinom Božjom i time za utemeljenjem vlastitog života i vlastite osobnosti. Radi se o nečemu što se može otkriti jednako u djetetu, kao i u starcu i starici, jednako u obrazovanom kao i neobrazovanom, jednako u studentu kao i profesoru, jednako u radniku kao i seljaku, jednako u bolesnome kao i zdravom čovjeku. Radi se, dakle, o nečemu što je svakom čovjeku prirodno, što je utemeljeno na definiciji čovjeka kao „homo religiosus”. Kad čovjek dođe do iskustva Boga, on je umnogome riješio problem svoga smisla. S druge strane, dokle god nije riješio taj problem, on ostaje otkinut od temelja i nesiguran u životu.

Iz Djela apostolskih vidimo da su molitva i Riječ Božja dva glavna stupã koja drže kršćansku vjeru (Dj 6). Sveti Petar, naime, jasno kaže da se apostoli, a to znači hijerarhijska služba Crkve, moraju posvetiti samo propovijedanju riječi i molitvi. Prema tome, ako se u našim crkvama i vjeronaucima govori samo riječ, a istodobno se ne moli, tada se ne događa ono bitno što Sveto pismo pretpostavlja za svakog vjernika. U tim iskustvima i molitvenim skupinama radi se o nečemu što je Crkvi bitno, a ne efemerno i nevažno i ne nešto što bi tek trebali pojedinci, nego svi. Zato se takvi seminari pokazuju kao izvrstan novi način održavanja misija u župama.

SADRŽAJ SEMINARA ZA EVANGELIZACIJU CRKVE

Sadržaj seminara za evangelizaciju Crkve je

inicijative

zgodan spoj dosadašnjeg rada molitvenih skupina i prvokršćanskog katekumenata, kako je opisan u novom obredniku Rimske stolice „Inicijacija ili Red pristupa odraslih u kršćanstvo”. Iz prvokršćanskog katekumenata uzeta je struktura, a kateheze su uzete iz onoga što je do sada bilo upotrebljavano u molitvenim skupinama i što je ljude vodilo u sve dublja iskustva vjere. Naime, u obredniku „Inicijacija” dana je struktura katekumenata, molitve, čitanja i obredi, no nisu dane kateheze koje bi trebalo iznijeti onima koji se spremaju na krštenje. Te se kateheze sugeriraju u uvodniku obrednika. Prema tim sugestijama su, zapravo, načinjene kateheze u Seminaru za evangelizaciju Crkve.

Prvokršćanski katekumenat je model ili način kako da se nekršćanina, koji želi postati kršćanin, poukom i molitvom dovede do krštenja i iskustva kršćanske vjere. Taj katekumenat je u Crkvi živio sve tamo do petog ili šestog stoljeća, a onda se odjednom izgubio. I stručnjaci na tom području smatraju da je Crkva do tog razdoblja bila vitalna, prepunaiskusnih vjernika. Nakon toga, smatra se da je evangelizacija Crkve postala površna i masovna. Taj prvokršćanski katekumenat sad je oživljen na II vatikanskom saboru i u obredniku „Inicijacija” predan Crkvi da suvremene katekumene vodi prema iskustvu vjere. Prema dokumentu pape Pavla VI „Evangelli nuntiandi” (EN), i dokumentu pape Ivana Pavla II „Catechesi tradendae” (CT), suvremeni kršćani, iako kršteni, žive umnogome kao pravi katekumeni (usp. CT 44). Nužno je, stoga, nadoknaditi ono što se zanemarilo u njihovoj odrasloj dobi da ih se dovede do osobne,iskusne vjere. Tome, čini se, najbolje služi takav katekumenat. Kao što krštenje briše sve grijehе, ali vjernik griješi i poslije toga, i stoga mu je dana ispovijed da se poslije toga čisti, tako postoji katekumenat za one koji se spremaju za krštenje, ali i katekumenat za one koji se spremaju za obnovu svog kršćanskog života. Kao što postoje misije za nekršćanske zemlje, tako postoje misije i za kršćanske župe. Misije, uostalom i nisu ništa drugo nego neka vrsta katekumenata. Postoje, dakle, izvanjske i nutarnje misije u Crkvi. Misije za krštene i misije za nekrštene. Ovaj katekumenat koji je primijenjen u Seminaru za evangelizaciju Crkve

služi upravo kao zgodna misija za obnovu župa. Katekumenat ima četiri razdoblja: predkatekumenat, katekumenat, doba čišćenja i prosvjetljivanja i napokon, doba primanja, odnosno obnove sakramenata zajedno s mistagogijom. Prva dva razdoblja su teoretske, katehetske naravi. Katehezama se pomaže razumu onih koji žele obnoviti svoje sakramente da uvide razloge svog dubljeg poniranja u vjeru i da se onda odluče na taj put. Druga dva razdoblja: doba čišćenja i prosvjetljivanja i doba obnove sakramenata i mistagogija su praktične naravi. U razdoblju čišćenja i prosvjetljivanja, sudionik seminara čini svoju životnu odluku ili fundamentalnu opciju za Isusa Krista. Da bi tu odluku mogao donijeti slobodno, u to doba se organizira pokorničko bogoslužje s ispovijeđu, zatim molitva za izlječenje nutarnjih rana koje čovjeka ometaju da ne može prihvatiti Boga ili ljude te posebno čišćenje od svih idola koji čovjeka zarobljuju uz tijelo i grijeh. Doba obnove sakramenata inicijacije: krštenje, krizma i euharistija, služi tome da se najprije upozna bogatstvo tih sakramenata i da se onda vjerom uđe u to blago. Doba mistagogije služi da vjernik napreduje nakon obnove sakramenata, da se dalje čisti i da prima sve one darove Božje koji ga osposobljavaju za novo djelovanje u Crkvi i u društvu.

Seminar za evangelizaciju Crkve, dakle, primjenjuje na odrasle vjernike prvokršćanski katekumenat. Budući da on vodi upoznavanju i svjesnom prihvaćanju sakramenata inicijacije, on vjernike dublje uključuje u Crkvu i omogućuje im da prime od Krista i Crkve sve one milosti po kojima mogu kao laici izvorno djelovati. Drugim riječima, takvi seminari služe tome da laika u Crkvi osposobe za ono što je njegova služba u Crkvi. Svećenik služi vjernicima, on propovijeda, dijeli sakramente, i upravlja Crkvom. Laik služi svijetu, unosi Božje kraljevstvo na svako mjesto gdje djeluje. Kao što svećenik treba sposobnosti za svoje djelovanje u Crkvi, tako i laik treba svoju duhovnost, po kojoj bi se osposobio za djelovanje u svijetu. Seminari oživljuju svijest laika da su oni Crkva i da su odgovorni za svijet. Istodobno im takvi seminari daju sposobnosti, milosne darove i milosne službe da bi mogli u svijetu biti kvasac boljeg svijeta i svjetlo svijeta. Laik, naime, koji

je prošao jedan ili više seminara, doživljava živu prisutnost Isusa Krista, upoznaje dublje Sveto pismo, nauči moliti svaki dan meditativno, spontano, osobno i crkveno. On upoznaje, također, strukturu, rad i Duh Crkve. On postaje svjestan svoje službe u kojoj je nezamjenjiv u svijetu i u Crkvi. Zato su oni, koji su bili na takvim seminarima, sposobni sami voditi slične seminare za druge vjernike. Oni se uključuju u razne službe Crkve, poput katehiziranja, vođenja pjevanja, vođenja molitvenih skupina, vođenja biblijskih tečajeva i tome slično. Oni postaju živi i svjesni članovi Crkve. Oni, dakle, preuzimaju odgovornosti i službe i na taj način zajedno s klerom, služe spasu svijeta.

Oni koji prođu seminare, ne pripadaju nikakvom pokretu i nikakvom zatvorenom krugu vjernika u Crkvi. Oni se ne odjeljuju od župe da bi pripadali nekoj skupini, nego su samo vjernici oživljeni na onom mjestu na kojem su bili i na kojem ostaju i dalje da oživljuju druge. To, dakle, nije neki pokret među drugim pokretima, nego je to osnovno, temeljno gibanje koje služi svim pokretima, svim redovima, svim članovima Crkve. Radi se; naime, o obnovi sakramenata inicijacije koji su zajednički svim članovima Crkve, kako hijerarhijske, tako i redovničke i laičke. Ne radi se, također, ni o nekoj elitnoj Crkvi. Jer neki između onih koji su prošli seminare sposobniji su i vode seminare i molitvene skupine ili preuzmu neke odgovorne službe Crkve, dok drugi tek na svom radnom mjestu nezamjetljivo, diskretno čine ono za što ih je milost osposobila iznutra. Drugim riječima, unutar onih koji su bili na seminarima postoji različitost i prema tome se ne može govoriti da su elita svi oni koji su bili na seminarima. Budući da oni imaju novo razumijevanje Crkve i svijeta i svoje odgovornosti u Crkvi i svijetu, nije nikakvo čudo da se oni žele spontano uključiti u rad župe. Oni stoga, normalno odlaze svećeniku i mole ga ako bi se smjeli uključiti u neki rad. Budući da je to novina u našoj Crkvi, ne iznenađuje da mnogi svećenici još ne znaju kako angažirati takve osvešćene, oživljene laike u Crkvi. Čini se da se čitava Crkva, posebno naša, još mora na to privikavati da i laici mogu imati svoje puno zaposlenje u Crkvi i živjeti od svoga rada u Crkvi, kao i da laici mogu

preuzeti i bez naknade razne službe u Crkvi da bi tako mogli još lakše svjedočiti u svijetu. Tek smo na početku novih shvaćanja i novog djelovanja. No, ta nerazumijevanja nisu tako značajna. Naime, sve je više svećenika koji su sretni kad imaju takve laike te ih angažiraju u katehiziranju djece, vođenju pjevanja, animiranju sv. mise, u pripremanju krizmanika, u radu sa pokrizmanicima, u vođenju raznih administracijskih i financijskih poslova u župi. Važno je, naime, da ti laici u svojoj župi mogu imati molitvene skupine, a to znači krug vjernika koji zajedno s njima hoda prema sve dubljoj svetosti. Naime, svaki angažman u župi će presahnuti, ako ne bude stalno podržavan molitvom i pokom koju daje župnik te stalnim svjedočenjem drugih vjernika i zajedničkom molitvom.

Dok je u početku bio običaj da se seminari drže u većim dvoranama u jednom mjestu da bi se skupljali ljudi iz čitave zemlje, sad se nastoji seminare održavati u svakoj župi. Neki su biskupi napravili pastoralni plan za sistematsko provođenje takvih seminara u svojoj biskupiji. Prednost vođenja seminara u župama je u tome što onda i župnik upozna seminare i vjernike te ujedno i sam stekne određeno iskustvo, pa se sam zna angažirati u daljem vođenju vjernika u produbljanju i rastu vjere.

Seminari za evangelizaciju Crkve imaju dvostruki značaj za katehetski rad u našoj Crkvi. Ponajprije, ti seminari daju kateheze koje odrasle vjernike mogu uvjeriti i uvesti u fundamentalnu opciju za Isusa Krista. Radi se o kratkim, ali sistematskim, temeljnim katehezama koje odraslom vjerniku daju uvid u bitne sadržaje Crkve i vjere. Prva od takvih kateheza je pogled u egzistencijalnu situaciju čovjeka i svijeta. Ta prva, filozofsko-egzistencijalna kateheza, pokazuje čovjeku temeljne nemoći i neznanja te ga upućuje na osnovne spoznaje svoga bića kojima je darovan od Boga i potpuno ovisan o Bogu. Čovjek, naime, doživljava, da nije sam sebe donio na svijet, da nije čovječanstvo niti čovjek stvorio ovaj svijet i da svijet nije njegov, jer iz tog svijeta on mora otići. Čovjek, također, doživljava sebe kroz tu katehezu da je u svojoj savjesti direktno odgovoran Bogu, a ne ljudima ili ljudskoj povijesti. Sebe doživljava kao nepoznanicu i stoga Boga treba (doživlja-

inicijative

va, osjeća), kao temeljnu potrebu da bi uopće mogao biti čovjek, da bi mogao spoznati temeljne istine o svojoj egzistenciji i svojoj budućnosti. Druga kateheza čovjeka uvodi u tajnu grijeha. Čovjek ne zna odakle je grijeh. On nema moć nadvladati grijeh i stanje grijeha ili posljedice grijeha u svijetu. Na taj način kateheza o egzistenciji i kateheza o grijehu ukazuju kao nužan put jedinom čovjeku na ovoj zemlji koji nije zarobljen grijehom i koji nije u osnovnom neznanju i nemoći u kojoj smo svi mi ovdje na zemlji. A to je jedino Isus iz Nazareta. Treća kateheza zato govori o njemu, njegovoj povijesnosti, njegovom božanstvu, o njegovom nauku i njegovim djelima te napokon o njegovoj smrti i uskrsnuću i njegovom otkupiteljskom djelu. Četvrta kateheza govori o Duhu Svetome, kao onome kojega je poslao Isus od Oca i po kome se Crkva očitovala svijetu i počela svoj povijesni hod u svijet. Peta i šesta kateheza pokazuju nužnost obraćenja i molitve kao dva uvjeta da bi se dogodilo iskustvo Isusa Krista u produbljenoj vjeri i sigurnosti Riječi Božje. Sedma kateheza govori o Crkvi i sakramentima inicijacije. Osmi govori o čišćenju od grijeha, idola i nutarnjih rana. Deveta kateheza daje uvid u darove i sposobnosti koje vjernik dobiva za svoj rad u Crkvi i svijetu.

Treba naglasiti da iskustvo vjere ne nastaje samo iz kateheza, nego se zajedno s molitvom dobiva nutarnje spoznanje kršćanskih istina. Riječ i molitva zajedno dovode do tog iskustva. Na taj način seminari nam daju jasno svjedočanstvo da su u katehezi i u pastoralnom radu bitne dvije odrednice: Riječ i Duh ili kateheza i molitva zajedno. Sama spoznaja riječi, naime, ne vodi još živom Isusu Kristu. Spoznaja Božje riječi i obavljanje te riječi dovodi do toga da se Isus Krist objavljuje (usp. Iv 14,21). Obavljanje Božje riječi događa se u obraćenju, to znači u obratu u kojem vjernik prihvaća logiku Evanđelja i odriče se logike svoga razuma tamo gdje se ta logika suprotstavlja evanđeoskom mentalitetu. Obavljanje Božje riječi odigrava se u molitvi u kojoj vjernik sluša Isusove riječi: „Moli i dobit ćeš” i zato traži od Gospodina mudrost i silu Božju za svoju odgovornost u svijetu.

Drugi značaj seminara jest u tome što iskus-

ni laici postaju sposobni katehizirati druge. Oni su ponajprije sposobni katehizirati djecu. No, oni koji su već nekoliko godina u tom nutarnjem vjerskom iskustvu, postaju čak sposobni držati kateheze odraslima, a to znači da postaju sposobni voditi molitvene skupine kao i seminare. Na taj način svećenik se oslobađa preuzimanja katehizacije, pouke i vođenja odraslih vjernika, a laici katehiziranja djece. To je, naime, i prirodno, jer su roditelji prvi svjedoci vjere svoje djece. Ako oni ne poučavaju i ne svjedoče svojoj djeci, ako oni nisuiskusni vjernici nego mlaki ili poluvjernici, tad je i svećenikova kateheza i njegovo držanje vjeronauka djeci, promašeno. Tad će djeca nakon krizme otići da se više ne vrata u Crkvu. Ako je naprotiv, ozračje u obitelji vjersko i molitveno, tad je normalno da će takva djeca zadržati svoju vjeru i kroz krize puberteta, da će, dapače, u toj vjeri rasti.

Molitvenih skupina ima kod nas dvije vrste: jedne su oni sudionici molitvenih skupina, koji nisu bili na seminarima nego s nekoliko iskusnih vjernika uče moliti, proučavaju Sveto pismo i polako se pripremaju za jedan temeljitiji obrat svoga života prema Isusu Kristu. To su, dakle, molitvene skupine u kojima se od mlakog kršćanina raste prema sve svjesnijoj vjeri i priprema za sudjelovanje na seminaru za evangelizaciju Crkve.

Druga vrsta molitvenih skupina jesu one čiji su sudionici bili na jednom ili više seminara za evangelizaciju Crkve. Takve skupine imaju redovito ovakav sadržaj: Na početku je pjesma i molitva u kojoj se čiste od grijeha i od svih nanosa koje je svakodnevni život kroz tjedan dana nanio na njihovu savjest ili dušu, i ulaze opet u dublje doživljavanje Isusa Krista i po njemu Oca u Duhu Svetome. Druga točka molitvenog skupa je svjedočenje sudionika o tome što su kroz molitvu i rast doživjeli tijekom osam dana. Takva iskustva koriste onima koji ih govore kako bi znali izreći svoja iskustva i svjedočiti drugima, a s druge strane koriste onima koji slušaju da se sami ohrabre i postanu gorljiviji u svom molitvenom životu, čitanju i poznavanju riječi Božje. Treća točka molitvenih skupina jest kateheza. Ona može poučavati o molitvi, o istinama vjere i o praktičnom, pastoralnom i

vjerničkom angažiranju u Crkvi. No, važno je da to uvijek prvenstveno bude uvođenje u još dublju molitvu, u još tješnje sjedinjenje s Isusom Kristom. Napokon, četvrti dio sadržaja skupine jest dogovor o novom pastoralnom angažiranju u župi i ujedno molitva za sve one koji osjećaju da su u krizi ili nesposobni da se sami otisnu na pučinu svoje vjere. Također se može moliti za one koji su tjelesno ili duševno bolesni, kao i za sve koji imaju pred sobom neki posebni angažman, npr. vođenje molitvene skupine, vođenje nekog seminara, neku posebnu službu da bi ih Gospodin za nju osposobio.

Prema tome, molitvene skupine kao takve zahtijevaju kateheze za odrasle vjernike, a istodobno osposobljavaju i vjernika da može katehizirati druge.

ZAKLJUČAK

Obnova koju je zacrtao II vatikanski sabor, jest obnova Crkve iznutra i izvana. To je obnova njezine dđhovne snage, njezine teološke pronicljivosti i njezina pastorala. Molitvene skupine u nas su plod saborskog usmjerenja i plod molitve koju je papa Ivan XXIII sastavio da se moli za pripremu II vatikanskog sabora. Molitvene skupine u nas, plod su onog istog Duha koji podiže vjernike u čitavoj Katoličkoj Crkvi. One su gibanje koje se događa u čitavoj Crkvi. Prema tome, one nisu nikakav pronalazak samo na našim stranama, niti rezultat zalaganja pojedinaca. To je gibanje koje je inicirao Duh Sveti da bi po saborskoj obnovi oživljavao tkivo Crkve. Prema tome, začetnici njihovi nisu ljudi, nego Bog. Bog je aktivni voditelj, a drugi su samo pozvani od Boga. Ipak, molitvene skupine su i naš izvorni model.

Molitvene skupine vode prema starokršćanskom katekumenatu ili nastaju iz starokršćanskog katekumenata koji je kod nas zgodno uklopljen u Seminare za evangelizaciju Crkve. Molitvene skupine zato nisu zasebna zajednica u koju bi trebalo stupiti, nego kvasac u svakoj župi i na svakom mjestu gdje djeluje i radi vjernik. Takvo gibanje u Crkvi zahtijeva nove kateheze za odrasle i ujedno priprema nove katehete za vjerski odgoj odraslih osoba. Seminari za evangelizaciju Crkve, kao i molitvene skupine,

na taj način omogućuju mladiću i djevojci koji su došli u zrelo doba, da mogu iz djetinje vjere prijeći u vjeru odraslog,iskusnog vjernika. Kateheze na seminarima i u molitvenim skupinama su takve da dodiruju najdublje razloge vjerovanja i najdublje razloge čovjekove egzistencije i tako oslobađaju čovjekov um i čitavu dušu čovjeka za prijanjanje uz Isusa Krista i otkupljenje koje on donosi. Zato molitvene skupine zajedno sa seminarima služe upravo mladima koji prelaze iz djetinjstva u mladenaštvo, da ne

prekidaju s vjerom nego da je nastave produbljeno graditi. Molitvene skupine tako pomažu da se ne događa raskid s Crkvom koji se inače odigrava poslije krizme. Molitvene skupine ujedno pomažu da se odgoje angažirani laici kao pomoć svećeniku u njegovu radu i ujedno svjesni i iskusni vjernici koji će u društvo moći unositi slobodu srca koju donosi Isus Krist. A sve to nije mala uloga koju igraju ove skupine u našem podneblju.